

De evolutie van en toekomstperspectief op jongereninformatie- en –advieswerk

Willy Faché

Inleiding

In de inleiding tot deze studiedag zal ik die aspecten uit de evolutie van het jongereninformatie- en -advieswerk bespreken die helpen de actuele situatie te begrijpen en welke innovaties in de toekomst belangrijk blijven.

- 1 Ontstaan alternatieve jeugdhulpverlening
- 2 De beginperiode van het jongereninformatie- en advieswerk in Vlaanderen
- 3 Heeft de integratie van de functies jongereninformatie- en –advies de voorkeur boven afzonderlijke centra voor elk van deze functies?
- 4 Zijn er nieuwe of bestaande structuren voor jongereninformatie en –advies noodzakelijk? Twee sporenbeleid: naast informatie- en adviescentra heeft ook het jeugdhuiswerk een informatie- en adviesfunctie
- 5 Coaching en verwijzing
- 6 Preventieve informatie
- 7 Overvloed van informatie. Wat is betrouwbare informatie?
- 8 Hoe voorkomen dat we dweilen met de kraan open

1 Ontstaan alternatieve jeugdhulpverlening

Innovatieve vormen van jongereninformatie- en –adviesverlening ontstaan vanaf de jaren zestig in de VS, Canada en West-Europa, zoals Young People's Consultation Centre in Londen, Info Jeugd in Gent, Jac Amsterdam, Release in Londen, free clinic in San Francisco. Hoe verschillend van oorsprong en realisatie die verschillende initiatieven zijn, allen werden alternatieve jeugdhulpverlening genoemd (Faché. 2016a).

Die nieuwe vormen verschilden fundamenteel van het gevestigde jeugdhulpverleningssysteem zowel wat de doelgroep, de diagnostiek als de hulpverleningsprincipes en -methodes betreft. Een van de essentiële kenmerken heeft betrekking op de *lage toegangsdrempel* tot informatie en advies: om het even wie kan er terecht met om het even welke vraag, rechtstreekse toegankelijkheid, geen wachtlijsten, gunstige openingstijden, onmiddellijke, gratis, anonieme en vertrouwelijke hulpverlening. Verder wordt bij de hulpverlening uitgegaan van de hulpvrager met zijn hulpvraag en ligt de focus op informatie- en / of adviesverlening eventueel gecombineerd met emotionele ondersteuning. Voor behandelende, procesmatige hulpverlening wordt doorverwezen (Faché, 2016a).

Waarschijnlijk zijn er in de geschiedenis van de sociale sector maar zelden sociale innovaties geweest die zo snel zijn geïntegreerd in het reguliere welzijnswerk, jongerenwerk of de jeugdhulpverlening (Sprinkhuizen, 2012).

2 De beginperiode van het jongereninformatie- en advieswerk in Vlaanderen

2.1 Ontstaan van het eerste jongereninformatie- en – adviescentrum in Vlaanderen: Info-Jeugd Gent

Jeugdwerkers (in het bijzonder in jeugthuizen en jongerencentra), leerkrachten, psychologen in PMS-centra (1) en andere opvoeders, die het wilden zien, werden in de jaren zestig en zeventig van vorige eeuw geconfronteerd met een toenemend aantal jongeren met problemen door conflicten met hun ouders en weglopen van huis, ongewenste zwangerschap, subcultureel jeugdgedrag, toegenomen vrijheid en experimenten met drugs enz. De traditionele hulpverlening zag deze jeugdproblemen niet of wist niet hoe die aan te pakken.

Als leraar psychologie aan twee technische normaalscholen (2) met eraan verbonden een secundair technische en beroepsafdeling voerde Faché in 1962-63 onderzoek uit naar problemen, informatie- en hulpbehoeften bij jongeren en hoe die problemen voorkomen en aanpakken. Volgens zijn onderzoek ondervonden jongeren *“in onze complexe en snel evoluerende urbane samenleving heel wat moeilijkheden om zakelijke informatie over alle mogelijke levenssituaties in te winnen [...] door de versnipperde informatieverlening en door volgens onderwerp gespecialiseerde instellingen. Daardoor is er een oriënteringsprobleem voor jongeren ontstaan. Waar kan ik terecht met mijn vraag om informatie. Bovendien is slechts in enkele gevallen sprake van een specifiek op de jongeren gerichte informatie [...] Als gevolg van de psychische ontwikkelingsfase waarin jongeren zich bevinden hebben zij ook dikwijls problemen van emotionele en psychosociale aard. [...] Het belang*

¹ Psycho-medisch-sociale centrum

² Hoger onderwijs voor de opleiding van leerkrachten voor het technisch secundair onderwijs.

van een bevredigende oplossing voor deze jeugdproblemen vloeit voort uit het feit dat juist in die periode van beginnende zelfstandigheid de jongeren vaak zelf beslissingen wensen te nemen in situaties die van betekenis kunnen zijn voor hun gehele leven. Een informatiecentrum voor jongeren moet niet alleen zakelijke informatie verstrekken maar ruim zoveel aandacht besteden aan hulp bij emotionele en psychosociale problemen en aan preventieve voorlichting om te voorkomen dat jongeren moeten ‘leren door schade en schande’” (informatiefolder van Info-Jeugd in Gent met samenvatting van conclusies van interviews met jongeren, jeugdhuiswerkers, leerkrachten en psychologen in PMS-centra)

In 1963-65 experimenteerde Faché met individuele hulpverlening aan jongeren. Op basis van deze ervaringen nam hij in 1966 met medewerking van vrijwillige psychologen, pedagogen, juristen, psychiaters, medici en maatschappelijke werkers het initiatief tot de creatie van Info-Jeugd in Gent, dat “om het even welke jongere met om het even welke vraag of probleem anoniem en kosteloos helpt” (informatiefolder van Info-Jeugd in Gent). Hij verkoos in de naam van dit centrum het woord informatie en niet woorden zoals counseling, consultatie of advies, omdat uit Amerikaans onderzoek was gebleken, dat jongeren problemen van persoonlijke aard dikwijls beleven als een gevolg van een tekort aan informatie. De naam informatiecentrum bleek daarenboven uit gesprekken met jongeren psychologisch een lage drempel te hebben.

Aangezien jongeren dikwijls in een probleemsituatie raken, doordat zij geen relevante informatie hebben over onderwerpen die van belang zijn voor hun leven (bijv. over voorbehoedsmiddelen), zag hij van bij de start van Info-Jeugd schriftelijke voorlichting als een belangrijke activiteit naast individuele face-to-face en telefonische hulpverlening. Daarom werd een tweemaandelijks jongerentijdschrift Info-Jeugd en losse ‘Infofolders’ met relevante sociale informatie voor jongeren uitgegeven

2.2 Studiedag jeugdinformatie in 1970

Info jeugd in Gent kreeg niet alleen vragen van jongeren uit de Gentse regio, maar na ongeveer twee jaar ook vanuit heel Vlaanderen. Daarom verdedigde Faché de oprichting van jeugdinformatiecentra in alle grote steden. In 1970 organiseerde hij met dit doel ook een colloquium over “Informatiecentra voor jongeren” in Brussel met medewerking van Mac Gillavry (1970), die enkele maanden voordien in Amsterdam het jongerenadviescentrum (JAC) had opgericht.

Hij vroeg tijdens deze studiedag aandacht voor maatschappelijke oorzaken van jeugdproblemen.

2.3 Jongereninformatie en –adviescentra startten in verschillende steden vanaf 1970

Vanaf 1970 startten in verschillende steden jongereninformatie- en –adviescentra. In 1970 reageerde Jo Labens op de exclusieve vrijetijdsoriëntatie van het klassieke jeugdhuiswerk met de oprichting van het jongerencentrum De Waag in Antwerpen, dat de bedoeling had niet alleen

vrijtijdsbestedingsmogelijkheden te bieden, maar ook creativiteit van jongeren te stimuleren, jongeren met problemen te helpen en ruimte te bieden aan alle mogelijke maatschappelijke werk- en actiegroepen. In De Waag ontstonden verschillende sociale actiegroepen, o.a. de Aktiegroep voor Maatschappelijk Onderzoek en Kritiek (Amok). Amok voerde actie in verband met abortus, persvrijheid, homojongeren, gastarbeiders enz. Deze acties werden meestal gevoerd samen met Release, Elcker-Ik, CGSO, Dolle Mina e.a.. Amok werd in 1971 door het Ministerie van Nederlandse Cultuur erkend als “jongerencentrum voor maatschappijvernieuwing”.

In Amok verleenden naast de actievoerders, ook hulpverleners individuele hulp aan jongeren; een activiteit die al van bij de start in de werking van De Waag geïntegreerd was. Door sociale acties werd Amok ook overspoeld met hulpvragers, waardoor de noodzaak ontstond een afzonderlijk hulpverleningscentrum op te richten. In 1972 waren deze hulpverleners ook betrokken bij de oprichting van het JAC in Antwerpen. Maar verschil in ideologische en hulpverleningsvisie leidde ertoe dat de integratie van Amok en het JAC niet tot stand kwam. Amok richtte in 1974 een autonoom jongereninformatie en adviescentrum op, dat in 1975 ook erkend werd door het Ministerie van Nederlandse Cultuur als JAC (Labens,1980)³.

In Antwerpen ijverde ook de volkshogeschool Elcker-Ik voor sociale veranderingen. Elcker-Ik ontstond in 1970. Het was een tijd van verandering en vernieuwing in de samenleving, waaraan het jonge Elcker-Ik actief medewerkte. Het idee van “een hogeschool voor het gewone volk” sloeg aan en er werden steeds meer cursussen en andere activiteiten op touw gezet. Al snel ontstonden er Elcker-Ik-centra in Brugge, Gent, Leuven, Mechelen, Turnhout en Brussel. Elcker-Ik beperkte zich niet tot het geven van cursussen voor het ‘gewone volk’, maar startte ook ‘nieuwe sociale bewegingen’. Vanuit Elcker-Ik ontstonden de vredesbeweging, de milieubeweging, de derdewereldbeweging en vele groepen die opkwamen voor emancipatie van vrouwen, jongeren, holebi’s, personen met een handicap enz.. Ook Release, dat de maatschappij grondig wenste te veranderen en hulp verleende, vond bij Elcker-Ik onderdak. Hierdoor werd Elcker-Ik geconfronteerd met weglopers, druggebruikers, meisjes die ongewenst zwanger waren en probleemjongeren. Deze jongeren verstoorden na verloop van tijd de werking van de volkshogeschool. Daarenboven had Elcker-Ik een andere hulpverleningsvisie dan Release. Dit leidde ertoe dat Jos Mertens en Jan Goorden de werking van het JAC in Amsterdam gingen bestuderen en in 1972 in Antwerpen een jongerenadviescentrum (JAC), naar model van het Amsterdams JAC, startten.

In hetzelfde jaar werd ook in Leuven een JAC opgericht. Jo Casselmans, psychiater, had in Schotland kennis gemaakt met de democratische psychiatrie van Maxwell Jones⁽⁴⁾. Beïnvloed door de visie op psychische hulpverlening volgens Maxwell Jones en de antipsychiatrie wenste hij in de

³ Centra moesten kiezen voor één hoofdfunctie, waardoor slechts twee modellen overleefden (JIC en JAC) (De Bossschere et al.,1981). AMOK koos voor het subsidieerbare JAC-model.

⁴ Maxwell Jones werkte in zijn therapeutische gemeenschap volgens andere hulpverleningsprincipes dan gebruikelijk bij de hulp aan druggebruikers.

geestelijke gezondheidszorg op een andere wijze dan in de traditionele organisaties hulp te verlenen. Hij startte in Leuven in 1970 met een universitair consultatiebureau voor druggebruikers vanuit een andere aanpak dan het medisch hulpverleningsmodel. Uit dit consultatiebureau ontstond het JAC in Leuven in 1972.

Daarnaast ontstonden in de beginjaren van 1970 nog een jongerenadviescentrum (HAK) in Aalst, een jongereninformatiecentrum in Brussel en Borgerhout en geïntegreerde jongereninformatie- en –adviescentra in Kortrijk en Brugge⁽⁵⁾.

De geschiedenis van de jongereninformatie en adviesverlening in Vlaanderen is een kroniek van wederzijdse beïnvloeding van de werkwijze van de initiatiefnemers. Deze verdiepten en veranderden daarenboven hun werkwijze op basis van hun hulpverleningservaringen. De initiële visies van de initiatiefnemers werden soms herhaaldelijk herzien en nogmaals opnieuw herzien. Naast het groeiend inzicht in effectieve werkwijzen, waren contacten met andere innovatieve organisaties in binnen- en buitenland een belangrijke factor bij die herdefiniëringen. Bijvoorbeeld: Info Jeugd in Gent startte vanuit een kritiek op de gevestigde, traditionele hulpverlening, die niet aangepast was aan de leefwereld en informatiebehoeften van de jongeren. Door de confrontatie met de oorzaken van problemen van jongeren en door de contacten met Release in Londen en Amsterdam en JAC Amsterdam ontstond er bij de Info-Jeugd medewerkers naast individuele hulpverlening ook een groeiende aandacht voor de maatschappelijke oorzaken van problemen van jongeren en initiatieven tot sociale actie (Faché, 2012).

2.4 Het overheidsbeleid in Vlaanderen veroorzaakte een gescheiden ontwikkeling van jongereninformatie- en –adviescentra.

Het Bestuur voor Jeugdvorming (de administratie behorende tot het Ministerie van Nederlandse Cultuur) besliste in 1972 alleen drie jongerenadviescentra (in Antwerpen, Leuven en Aalst) van bij de start een “experimentele subsidie” gedurende drie jaar toe te kennen en de jongereninformatiecentra en centra die informatie en advies integreerden niet te subsidiëren. Hierdoor creëerde het Bestuur voor Jeugdvorming een beleidsmatig onderscheid (Faché, 1974c; 1982).

Over de experimentele subsidiering van de innovaties in het jeugd- en jongerenwerk in de jaren zeventig, besliste één ambtenaar zonder inspraak van een commissie (Verzelen, 2009).

Het onderscheid tussen jongereninformatie- en adviescentra werd later door de Minister van Nederlandse Cultuur in de subsidiëeringscriteria verdergezet. Centra moesten kiezen voor één van de twee werkvormen (JIC of JAC), die een verschillende subsidie kregen.

⁵ Volgens Custers & Mortelmans (2006, p.11) wordt pas vanaf de jaren '80 meer en meer aandacht besteed aan jeugdinformatie. Uit bovenstaande beknopte beschrijving van de beginperiode van de jeugdinformatie- en -adviescentra en uit het onderzoeken van Samoy (1978) en De Bossschere et al.(1981), blijkt duidelijk dat talrijke initiatieven reeds in de zestiger en vooral in de zeventiger jaren ontstonden. in Vlaanderen

Bij de staatshervorming van 8 augustus 1980 werd de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor “de bijstand aan personen” en werd een Ministerie voor Gezin en Welzijnszorg gecreëerd. In 1983 werd de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een gedeelte van het jeugdwelzijnswerk, waaronder de jongerenadviescentra, van het Ministeries van Cultuur naar het Ministerie voor Gezin en Welzijnszorg overgeheveld. Jongeren informatie bleef bij het Ministerie van Cultuur. De jongerenadvies- en informatiecentra kennen van dan af een gescheiden overheidsbeleid vanuit verschillende overheidsinstanties ⁽⁶⁾. De overheid heeft hierdoor de ontwikkeling van een integratie van jongereninformatie en –advies in één centrum afgeremd, dat tot heden nog doorwerkt.

Het jongereninformatie- en advieswerk wordt tijdens de afgelopen 50 jaar gekenmerkt door een gescheiden ontwikkeling van twee zelfstandige structuren voor informatie en advies. In de ons omringende landen is de integratie van beide functies de gangbare praktijk.

2.5 Jongereninformatiepunten

Europese ontwikkelingen hebben de ontwikkeling van jongereninformatiewerk gestimuleerd. In de loop van de jaren tachtig gaat de centrale overheid in meerdere Europese landen beleid op het gebied van jeugdinformatie ontwikkelen. Een belangrijke datum is 1985, het Internationaal Jongeren Jaar. In dat jaar organiseerde Frankrijk een Europees colloquium over “Youth Information Centres” in Marly-le-Roi. De Franse organisatoren onder leiding van het "Centre d'Information et de Documentation Jeunesse" in Parijs (in 1969 opgericht), wensten het colloquium te gebruiken om het Franse concept van de jeugdinformatiecentra te promoten en de internationale erkenning van hun logo te krijgen (Faché, 1989; Meuwese, 1992). Op dit colloquium waren 17 Europese landen aanwezig, waaronder België en Nederland. Dit colloquium was, voor de Nederlandse delegatie een eye-opener met betrekking tot de in Nederland onbekende concept van jeugdinformatiecentra. Nederlandse deelnemers aan dit colloquium gebruiken het begrip jeugdinformatie voor het eerst in een “Advies over Jeugdinformatie” van de Raad voor het Jeugdbeleid (1986). Dit colloquium stimuleerde de Raad te starten met een “Project Jeugdinformatie” en de organisatie van een informatienamiddag over jeugdinformatie (29 november 1985).

Al van af het begin van hun bestaan zijn de JAC's in Nederland benaderd met informatievragen van jongeren en werd informatieverlening door talrijke JAC's als een belangrijke functie beschouwd. Tijdens de tweede helft van de jaren tachtig gingen talrijke JAC's in Nederland de jeugdinformatiefunctie nadrukkelijker vorm geven en verdiepen.

⁶ Sommige auteurs (bijvoorbeeld in de Canon jeugdzorg en de Welzijngids) beweren dat er *sinds het ontstaan* slechts twee organisatievormen, met name jongerenadviescentra en jongereninformatiecentra te onderscheiden zijn. Zij nemen hier het standpunt van de subsidiërende overheid over. Er bestaan sinds de jaren zestig naast jongereninformatiecentra en jongerenadviescentra, ook centra die informatie en advies integreren, zoals Info-Jeugd in Gent en AMOK in Antwerpen.

Begin 1990 opende het eerste JAC- informatiepunt in Tilburg. Dit project had een voorbeeldfunctie voor andere initiatieven in Nederland. Talrijke jongereninformatiepunten (JIP's) zijn als onderdeel van een JAC gecreëerd. Deze jongereninformatiepunten zijn vaak opgezet als een winkel (laagdrempelige voorziening) waar jongeren kunnen binnenlopen voor informatie en advies over uiteenlopende onderwerpen in verband met hun dagelijkse leven.

In 1994 verscheen het “Handboek jongereninformatie. Methodiek voor het informatie-en advieswerk” van Daphne de Lange en Leo Rutjes. De inhoud van dit boek is gebaseerd op de ervaringen en de praktijk van het eerste jongereninformatiepunt in Tilburg.

Deze ontwikkelingen in Nederland hebben de ontwikkeling van Jongereninformatiepunten in Vlaanderen bevorderd (Faché, 2016).

3 Heeft de integratie van de functies jongereninformatie- en –advies de voorkeur boven afzonderlijke centra voor elk van deze functies?

Internationaal zien we dat de institutionalisering van jongereninformatie en –advies verloopt langs drie sporen: de jongereninformatiecentra, jongerenadviescentra en integratie van jongereninformatie en –adviesfunctie in één centrum. Welke van deze drie alternatieven het best aan de behoeften van jongeren beantwoordt, is een terugkomend discussiepunt in Europa

De integratie van jongereninformatie en –advies in één centrum is in Duitsland, Groot-Brittannië en in Finland van bij de aanvang een realiteit. In Nederland is integratie in de hedendaagse praktijk de norm geworden. In Frankrijk, Spanje, Portugal en Griekenland werd van in den beginne informatie losgekoppeld van advies en vond informatie-overdracht plaats in afzonderlijke jongereninformatiecentra. In jongereninformatiecentra verschaffen hulpverleners informatie in face-to-face gesprekken, per telefoon, per brief of via internet en sociale media. Bovendien kunnen jeugdigen er meestal zelfstandig documentatie raadplegen in infostands en databanken (de Lange & Rutjes 1994).

In Frankrijk en Franstalig België evolueren de laatste jaren talrijke jongereninformatiecentra naar geïntegreerde informatie- en adviescentra, zoals in Duitsland en Groot-Brittannië.

In Vlaanderen begon de discussie over het al dan niet integreren van de informatie- en adviesfunctie in één centrum toen in de jaren zeventig jongerenadviescentra werden opgericht. Die discussie was meestal niet gebaseerd op een afweging van de zwakke en sterke kanten van de diverse alternatieven, ze steeg niet boven het niveau van propaganda voor één alternatief en verguizing van het

andere (Faché, 1974a;1982). Het overheidsbeleid speelde in de ontwikkeling van aparte jongerenadviescentra en jongereninformatiecentra en –punten, zoals we hierboven vermeldden, een doorslaggevende rol.

Wat zijn de argumenten voor en tegen elk van de alternatieven, die tijdens internationale bijeenkomsten van hulpverleners in de jaren zeventig en tachtig (Faché, 1973a; 1974c en 1982) en in een internationale survey (Faché,1987b) werden aangehaald. Die argumenten zijn nog steeds relevant.

3.1 Argumenten voor de integratie van informatie- en adviesverlening in één centrum

In een internationale survey bij jongereninformatie- en -adviescentra in Europa die Faché in opdracht van de Raad van Europa uitvoerden, gaven de respondenten de volgende argumenten voor de integratie van informatie- en adviesverlening in één centrum (Faché, 1987b). De meeste respondenten verdedigden de integratie met verwijzing naar het feit dat vragen naar informatie van jongeren onvoorzien aanleiding kunnen geven tot een adviesgesprek. Daarvoor zijn verschillende redenen. Dit gebeurt omdat jeugdigen niet zo gemakkelijk de behoefte aan advisering bij een probleemsituatie toegeven. Zij beleven immers dikwijls een probleemsituatie als een louter tekort aan informatie. Dit kan ook omdat een jeugdige nog niet de ervaring heeft opgedaan, dat mensen bereid zijn in een dialoog over je probleem en de mogelijke oplossingsalternatieven te spreken en je hierbij au sérieux nemen. Wanneer men nooit heeft ervaren dat men hulp kan krijgen van iemand door een gesprek, dan kan men daaromtrent ook moeilijk verwachtingen hebben. Een informatievraag wordt door jongeren soms ook gebruikt als een opstap naar een vraag om hulp bij een probleemsituatie. De informatievraag wordt dan gebruikt om na te gaan in hoeverre de hulpverlener te vertrouwen is en in hoeverre anonimiteit gegarandeerd is. Het is daarom moeilijk informatie- en adviesverlening van elkaar te scheiden. Wie met vragen om informatie van jeugdigen wordt geconfronteerd, moet er daarom rekening mee houden dat een informatiesprek kan ontwikkelen tot een adviesgesprek. De integratie van diverse vormen van jeugdhulpverlening in één centrum beperkt daarenboven ook het aantal situaties waarin jeugdigen naar een andere hulpverleningsorganisatie moeten worden doorverwezen. Doorverwijzing houdt het risico in dat de hulpvrager afhaakt als hij opnieuw zijn verhaal in een andere hulpverleningsorganisatie moet beginnen. Tenslotte weten jongeren niet waar ze terecht kunnen met welke vraag door onvoldoende inzicht in de complexe hulpverleningsstructuur. Eén aanlooppunt waar je terecht kan met om het even welke vraag, is voor hen daarom belangrijk. Soms biedt een informatiesprek de hulpverlener de mogelijkheid om achter een informatieprobleem, waarvan de jeugdige zich bewust is, een ander hem niet bewust probleem te zien en de jeugdige hiervan bewust te maken. Dit betekent niet dat een hulpverlener achter elke informatievraag een probleem moet zoeken (Achterhuis, 1988).

Deze argumenten in het voordeel van integratie vermeld tijdens boven vernoemd onderzoek worden bevestigd door recente onderzoeken (Lee & Kenrick, 2010; Street, 2014).

3.2 Argumenten voor en tegen het concept van een zelfstandig jeugdinformatiecentrum of jongereninformatiepunt

Dit concept wordt met de volgende argumenten verdedigd: informatieverlening is minder arbeidsintensief dan adviesverlening. Hierdoor kunnen ‘grote aantallen’ jeugdigen met informatievragen geholpen worden met een relatief beperkte personeelsbezetting. Daarenboven zijn voor informatieverlening geen psychologen, psychiaters en dergelijke noodzakelijk. De argumenten tegen jeugdinformatiecentra zijn vooral dat er geen rekening kan worden gehouden met de mogelijke hulpvraag achter de informatievraag en dat jongeren met behoefte aan adviesverlening naar bijvoorbeeld een jongerenadviescentrum moeten worden verwezen. De medewerkers van sommige jongereninformatiecentra vermeldde dat bij de oprichting van hun centrum de integratie van informatie- en adviesverlening in één centrum niet te realiseren was, omdat zij op dat moment over onvoldoende huisvestingsruimte of over niet voldoende deskundige medewerkers beschikten.

3.3 Argumenten voor en tegen het concept van een jongerenadviescentrum

Het concept jongerenadviescentrum wordt verdedigd met het argument dat adviesverlening meer rustige, soms langdurige en herhaalde vertrouwelijke gesprekken vereist dan informatieverlening. Dit advieswerk wordt bemoeilijkt als er tegelijkertijd grote aantallen jeugdigen met informatievragen in het centrum aanwezig zijn. Als argument tegen het JAC-concept vermelden respondenten het gevaar dat het jongeren weghoudt van hulp vragen, omdat zij vrezen als probleemgevallen geëtiketteerd te worden als zij een JAC binnenstappen (Faché, 1987 b).

Afzonderlijke structuren voor adviesverlening en voor informatieverschaffing wordt in Vlaanderen door het verheidsbeleid gestimuleerd. Centra die beide hulpverleningsfuncties wensen te integreren, kunnen slechts kiezen uit de twee de subsidieerbare concepten: informatie- of adviescentrum.

4 Nieuwe of bestaande structuren voor jongereninformatie en –advies?

Twee sporenbeleid noodzakelijk

4.1 Jongereninformatie en –advies in jeugthuizen en jongerencentra

In 1967 en 1968 interviewde Faché in België en in het buitenland jeugdwerkers over de formele en informele inhoud van hun functie in jongerencentra. Tijdens die interviews stelde hij vast dat jongerenwerkers in hun dagelijkse praktijk regelmatig geconfronteerd worden met zeer persoonlijke vragen en problemen van jongeren. Dit gebeurt in de bar, op het sportveld, op de dansvloer, na een vergadering. Op basis van dit onderzoek pleitte hij voor een verruiming van de formele taakstelling van de jeugthuizen/de jongerencentra en vroeg hij expliciete aandacht voor de informatie- en

adviesfunctie van de jongerenwerker in de subsidiëeringscriteria (Faché, 1969). Toen in 1973 de informatie- en adviesfunctie uitdrukkelijk in de subsidiëeringscriteria werden opgenomen, werd dit in een aantal jeugdhuisen duidelijk zichtbaar, bijvoorbeeld in de Waag (Antwerpen, waaruit Amok ontstond), Jeugdhuis De Kluis (Borgerhout met Info C) en HAK (Aalst)⁷

Actueel zetten vooral jeugdhuisen van etnisch-culturele minderheden (ook wel zelforganisaties genoemd) stevig in op educatie, dialoog en informatie. Zie bijvoorbeeld deze activiteit in het MSC Ahlan in Antwerpen-Noord⁽⁸⁾. Ook zijn er in jeugdhuisen infosessies (over bijv. studentenjobs, seksualiteit, ...) en infozuilen met informatiefolders (vroeger ontwikkeld door Info-Jeugd Nationaal, daarna door Delta en later door VIP Jeugd en Ambrassade).

Veel jeugdigen vinden zelf wel de weg naar informatie en advies. Er zijn echter ook jongeren die behoefte hebben aan informatie en advies, maar geen vertrouwenspersoon in hun directe omgeving vinden bij wie zij terecht kunnen. (Metz, 2013; Van Oostrom-Van der Meijden, Van der Aa, & Metz, 2011). Het waardevolle van een jeugdhuis is dat jongeren er een goede relatie met een vertrouwenspersoon kunnen hebben, die de benodigde steun kan bieden. Juist die jongeren die de weg naar informatie en advies niet kunnen vinden, hebben belang bij een laagdrempelige informatievoorziening in een vertrouwde omgeving (zoals in een jeugdhuis), waar informatie zo nodig aangepast kan worden aan de individuele behoeften en waar jongeren actief met informatie worden benaderd. Informatie in jeugdhuisen wordt vaak door jongeren als laagdrempelig beleefd (van het bekende versus hoogdrempeligheid van het onbekende).

Daarenboven is de jeugdhuiswerker vanuit zijn vertrouwensrelatie met jongeren in staat om vragen en problemen van jongeren voortijdig te detecteren en op informele wijze informatie en advies kan geven aan jongeren over thema's waar zij mee bezig zijn (Metz 2016; Faché et al. 1986). Dit is van extra belang omdat jongeren door hun leeftijd zich niet altijd realiseren dat zij informatiebehoeften op een bepaald gebied hebben (Metz, 2016; Faché, 1989; Faché, & De Beukelaer 1986).

Het is verwonderlijk dat volgens een methodiekhandleiding over jeugdhuiswerk uit 2007 (Degryse et al., 2007, p.15) en in de vernieuwde visie op jeugdhuiswerk voorgesteld tijdens de studiedag in oktober dit jaar (2016), jeugdinformatie en -advies geen expliciete functie is.

De reden waarom het actuele jeugdhuiswerk de informatie- en adviesfunctie niet ziet als een expliciete functie en methodische activiteit, is waarschijnlijk de visie dat het jeugdhuis als een vorm van sociaal-cultureel jongerenwerk niet aan hulpverlening moet doen, omdat dit een te intensieve taak

⁷ De Bosshere et al., 1981)

8

http://www.mscahlan.be/index.php?option=com_content&view=article&id=147:meetingpoints&catid=43:jeugdraad&Itemid=204).

is. Hierdoor zou de jeugdhuismedewerker onvoldoende aan zijn belangrijke kerntaken op het gebied van de ontmoetings-en recreatiefunctie toekomen (Veenbaas e.a., 2011).

Daarenboven vrezen sommige jeugdhuiswerkers om overvraagd te worden. Niemand is inderdaad in staat effectief te helpen bij om het even welke vraag of probleem. Maar om jongeren in het jeugdhuis toch effectief te kunnen helpen, is de volgende getrapte hulpverleningsstrategie werkbaar (§ 5), waarbij zoveel als mogelijk wordt vermeden, dat een jongere moet worden verwezen en telkens opnieuw zijn hele verhaal moet doen (Faché, 2016c; Faché & De Beukelaer, 1986).

5 Coaching en verwijzing

Jongereninformatiepunten en jongerenadviescentra zijn in principe niet beperkend in hun doelgroepbepaling. In JIP's en JAC's kan *om het even wie met om het even welke vraag of probleem terecht* (Faché, 1982, 1990, 2012). Dit heeft tot gevolg dat wie verantwoordelijk is voor het onthaal van jongeren, geconfronteerd wordt met een brede waaier van vragen en problemen.

Ook in jongerencentra en bij straathoekwerkers komen jongeren met vragen en problemen op diverse gebieden. Dit komt omdat jongerenwerkers dikwijls de functie van vertrouwenspersoon voor jongeren vervullen.

Niemand is echter in staat effectief te helpen bij om het even welke vraag of probleem. Om jongeren toch effectief te kunnen helpen, is de volgende getrapte hulpverleningsstrategie werkbaar, waarbij zoveel als mogelijk wordt vermeden, dat de jongere moet worden verwezen en telkens opnieuw zijn hele verhaal moeten doen (Faché, 1973).

5.1 Consultatie van een collega tijdens het informatie- of hulpverleningsgesprek

Wanneer een jeugdwerker in een jeugdhuis of in een jongereninformatie of -adviescentrum of een straathoekwerker ervaart over onvoldoende deskundigheid te beschikken om effectief te helpen bij een concrete vraag, kan hij een collega binnen de eigen organisatie consulteren, die hem/ haar de relevante informatie geeft of coaching verschaft om effectief te helpen. Eventueel kan zelfs die collega in het gesprek met de jongere betrokken worden. Bijvoorbeeld een JAC- hulpverlener kan beroep doen op een collega-hulpverlener met een specifieke deskundigheid (bijvoorbeeld een psycholoog) binnen het Centrum voor Algemeen Welzijn, die hem kan ondersteunen met relevante informatie of coaching. Sommige JIP's, JAC's, jongerencentra en straathoekwerkers hebben samenwerking met een extern netwerk van gespecialiseerde hulpverleningsorganisaties uitgebouwd, waarop de jeugdwerker beroep kan doen voor consultatie tijdens het hulpverleningsproces. Hierdoor kan de jeugdwerker effectief hulp verlenen en is verwijzing van de jongere niet noodzakelijk.

Een jeugdwerker kan ook een collega inschakelen voor een second opinion, als een jongere al wordt geholpen, maar je twijfelt of dat goed gebeurt (Veenbaas et al., 2011). Hierover wordt vooraf met de hulpvrager overlegd

5.2 Verwijzing van de jongere naar een gespecialiseerde hulpverlener

Bij bepaalde probleemsituaties van medische, juridische en psychologische aard, kan de kennis van jeugdwerker niet toereikend zijn en coaching niet mogelijk zijn, dan moet de jongere extern naar een gespecialiseerde hulpverlener worden doorverwezen.

Als er een vertrouwensband tussen een jongere en een jeugdwerker bestaat, dan is het lastig een jongere zover te krijgen dat hij naar een andere instelling gaat. Bij verwijzing ontstaat bijna altijd het probleem dat jongeren zich vaak niet gemakkelijk laten doorverwijzen. Ze hebben geïnvesteerd in het contact met jou als jongerenwerker en jij bent hun vertrouwenspersoon. Zeker in het begin vinden ze het daarom niet leuk wanneer je overdracht voorstelt. Door goed op de mogelijkheden en wensen van de jongere in te spelen, is het jongerenwerk bij uitstek geschikt om de jongere “hulpverleningsbereid” te maken en de drempel te verlagen”

Overdracht betekent niet dat je zelf niet meer met de betreffende jongere werkt, Zeker als de jongere in kwestie veel drempelvrees heeft moeten overwinnen, is het van belang dat de jeugdhuiswerker niet volstaat met bij wijze van spreken een telefoonnummer geven, maar zelf actief betrokken blijft bij de verwijzing. Dat kan door zelf het eerste contact te leggen met de betreffende instantie, door de eerste keer mee te gaan voor een informatief gesprek en door in ieder geval na verloop van tijd te controleren of het contact ook werkelijk tot stand is gekomen en het gewenste resultaat heeft gehad. In de ogen van de jongere blijf je ook verantwoordelijk voor de gang van zaken (Veenbaas et al, 2011).

Belangrijk bij verwijzing is dat de beslissing om de jongere te verwijzen, wordt gemaakt in overleg tussen de jongere en de jeugdhuiswerker. Ten tweede een jeugdhuiswerker verwijst een jongere zo veel als mogelijk naar een bepaalde persoon in een organisatie. Ten derde blijft de jeugdwerker zich verantwoordelijk voelen voor de hulpverlening tot de jongere bevredigend is geholpen. Dit betekent dat wanneer de doorverwijzing niet het gewenste resultaat oplevert, de jeugdwerker ‘in de buurt’ is om de jongere weer te ontvangen en opnieuw de zaken door te nemen, gericht op het vinden van een nieuw verwijzingsalternatief. Op deze manier kan zoveel als mogelijk voorkomen worden dat de jongere de mist ingaat. Daarom maakt de jeugdwerker de afspraak met het externe hulpverleningscentrum, dat de jongere terugverwezen kan worden naar de jeugdwerker, wanneer zij hem niet effectief kunnen helpen. Er wordt vermeden dat een jongere steeds maar verder doorverwezen wordt naar een volgende instantie en niet terugverwezen naar de jeugdwerker. Die tracht daarenboven de relatie met de jongere die hij doorverwijst, open te houden door te verzekeren dat hij altijd terug kan komen 'als het niet lukt (Faché, 2016c; Faché & De Beukelaer, 1986).

Om extern te kunnen doorverwijzen moet de jeugdwerker daarom beschikken over een goed inzicht in de sociale kaart, zodat een jeugdwerker kan weten welke organisaties er zijn voor gespecialiseerde hulp aan jongeren. Daarenboven is het noodzakelijk dat in het team van medewerkers besproken wordt, hoe met informatievragen en problemen van jongeren zal worden om gegaan. Dit is vooral belangrijk als een organisatie met vrijwillige jeugdige medewerkers functioneert.

5.3 Spreekuur van een specialist hulpverlener in een JIP, een JAC of jongerencentrum

In bovenstaande organisatiemodellen kan een jongere zich pas tot een gespecialiseerd hulpverlener wenden via contact met een jeugdwerker. Als jongeren echter al hun probleem in een medische of juridische samenhang hebben geplaatst, betekent het contact met een jeugdwerker eenodeloze tussenstap naar hulpverlening. Sommige JIP's, JAC's en jongerencentra organiseren daarom in het centrum op vaste avonden of namiddagen in de week een spreekuur met een jurist, arts of psycholoog tot wie jongeren zich rechtstreeks kunnen wenden zonder tussenkomst van een intake-hulpverlener.

Die specialist kan een lid van het medewerkersteam zijn, maar het is ook mogelijk dat een andere organisatie een van zijn medewerkers op bepaalde momenten detacheeert; bijv. een JAC-detacheert een psycholoog in een jongereninformatiepunt of jongerencentrum, waar die één avond per week spreekuur heeft.

5.4 Netwerkvorming van organisaties die met jongeren werken op lokaal en regionaal niveau.

Effectieve coaching en externe verwijzing vereisen netwerkvorming van organisaties die met jongeren werken op lokaal en regionaal niveau. Het is belangrijk dat werkers in de eerstelijns hulpverlening en jongerenwerkers beschikken over een uitgebreid netwerk van personen, die ze kunnen raadplegen als ze met vragen van jongeren zitten die ze zelf die ze zelf niet kunnen beantwoorden of waar ze jongeren kunnen naar verwijzen

6 Preventieve informatie

Tot zover de formele en informele 1-op-1 gesprekken tussen een jongere en een jeugdwerker/hulpverlener.

6.1 Specifieke informatiebehoeften van jongeren

Jongeren hebben in hun jeugdperiode behoefte aan een brede waaier aan specifieke informatie over alle relevante levensterreinen van jongeren. Dit kan zijn feitelijke informatie die ontstaat door een situatie die hun belangstelling heeft gewekt of hij vindt een bepaald onderwerp interessant en wil er meer over weten. Dit kan praktische informatie zijn die hen kan helpen gezondheidsvragen te

begrijpen of filosofische informatie die hen kan helpen nadenken over diepere levensvragen. Daarenboven zijn zij in een levensfase waarin zij op relatief korte tijd talrijke belangrijke beslissingen moeten nemen die hun hele toekomst kunnen bepalen: het kiezen van een geschikte opleiding, het vinden van hun eerste baan, hun eerste liefde, zelfstandig wonen en leven. Dit kan leiden tot de motivatie om de ontbrekende kennis en inzichten die voor de oplossing of reductie van het keuzeprobleem nodig zijn te gaan zoeken (Abbas, & Agosto, 2013; Agosto, & Hughes-Hassell, 2005, 2006; Selwyn, 2007; van der Linden et al., 1993).

Die informatie in verband met dagdagelijkse levenssituaties, die jongeren gebruiken om zich te oriënteren in hun leefwereld of keuzes te maken of om problemen op te lossen die geen direct verband hebben met hun werk of schooltaken, wordt in Amerikaanse onderzoeken “dagdagelijkse levensinformatie” genoemd. “Everyday life information is the type of information that people employ to orient themselves in daily life or to solve problems not directly connected with the performance of occupational tasks”, in other words, information seeking for non-work-related or non-school-related purposes” (Savolainen, 1995, p. 267 geciteerd in Abbas, & Agosto, 2013).

De redenen waarom jongeren informatie zoeken houdt niet alleen verband met de ingrijpende veranderingen tijdens die levensfase, maar daarnaast krijgen zij tijdens deze periode ook de opdracht zich een identiteit te vormen en verschillende ontwikkelingsopgaven te volbrengen. De term ontwikkelingsopgave werd geïntroduceerd door de Amerikaanse ontwikkelingspsycholoog Havighurst (1948). Dit zijn psychologische opdrachten waarmee elk mens in de loop van zijn ontwikkeling in een min of meer vaste volgorde wordt geconfronteerd. Voor een adolescent zijn dit verschillende ontwikkelingstaken die voorbereiden op de volwassenheid. Ontwikkelingstaken zijn in zekere zin specifiek voor een bepaalde levensfasen. Zij zijn er niet alleen in de adolescentieperiode, want iedere levensfase kent specifieke ontwikkelingstaken. De concrete invulling van die ontwikkelingstaken wordt beïnvloed door de lichamelijke en cognitieve ontwikkeling van de adolescent en de verwachtingen die de omgeving heeft van adolescenten (Kohnstamm, 2009).

Op een gegeven moment mag van een adolescent, volgens Havighurst het volgende worden verwacht:

- *emotioneel en praktisch onafhankelijk worden van ouders/opvoeders*
- *contacten met leeftijdgenoten aanknopen en onderhouden en bereiken van gelijkwaardige relaties met leeftijdgenoten van beide geslachten*
- *voorbereiding op een beroep om economische onafhankelijkheid te bereiken (beroepskeuze en opleiding)*
- *zich sociaal verantwoordelijk gedragen*

- *leren omgaan met hun seksualiteit,*
- *zorgen voor een goede lichamelijke conditie*
- *voorbereiding op huwelijk en gezin,*
- *ontwikkeling van een bewust waardesysteem en een adequaat wereldbeeld*
(Kohnstamm, 2009).

De typologie van ontwikkelingstaken van Havighurst helpt de redenen te begrijpen waarom jongeren bepaalde informatie zoeken (of nodig hebben maar niet zoeken). Bijvoorbeeld, het helpt verklaren waarom adolescenten informatie met betrekking tot seksualiteit zoeken, die hen helpt om te gaan met hun seksualiteit (Agosto, & Hughes-Hassell, 2005).

De typologie van ontwikkelingsopgaven geïntroduceerd door Havighurst en de relatie met informatiebehoeften van adolescenten werden later door vele anderen, vooral door Amerikaanse onderzoekers, verder uitgewerkt (zie bijvoorbeeld Agosto, & Hughes-Hassell, 2005; Shenton 2004 b)(9).

6.2 Bewuste en niet-bewuste informatiebehoeften

Informatie moet niet alleen op vraag van jongeren gegeven worden, maar ook preventief. Denk bijvoorbeeld aan voorlichting over voorbehoedmiddelen, studievoorlichting, beroepskeuzevoorlichting. Jongeren hebben in talrijke concrete levenssituaties behoefte aan relevante voorlichting om adequaat te kunnen beslissen en te kunnen functioneren. In verband met die behoefte aan informatie is het onderscheid tussen bewuste en niet-bewuste probleemsituaties zeer belangrijk (Faché, 1989).

Van een bewuste informatiebehoefte is de jongere zichzelf ten volle bewust, wat de taak van de voorlichter aanzienlijk vereenvoudigt. Hij hoeft de jongere 'alleen maar' relevante informatie beschikbaar te stellen. Maar het komt ook voor dat jongeren zich niet bewust zijn, dat zij een probleem hebben. Een niet-bewuste probleemsituatie onderkennen zijzelf nog niet, maar anderen op grond van een voorsprong in kennis, inzicht of ervaring wél. Dit maakt de taak van de voorlichter moeilijker. Hij moet bij jongeren eerst een zodanig inzicht in hun actuele levenssituatie doen ontstaan, dat die zijn vanzelfsprekendheid verliest en een behoefte aan informatie ontstaat. Bij problematisering van iemands levenssituatie doen zich verschillende ethische problemen voor. Bij het bewust maken van

9 Deze ontwikkelingspsychologische inzichten kunnen een inzicht geven in de informatiebehoeften van jongeren. Om een allesomvattend inzicht te verwerven in de informatiebehoeften van jongeren zijn nog andere gegevensbronnen noodzakelijk (zie uitvoerig hierover Faché, 2014a; Shenton & Dixon, 2004 b).

personen over hun (potentiele) probleemsituatie moet men ervan uit kunnen gaan dat het probleem opgelost kan worden. Bijgevolg zal de voorlichting, waarvan ook het problematiseren deel uitmaakt, moeten werken vanuit een idee van een betere situatie en de veranderbaarheid van de bestaande situatie. Dat bij voorlichting een maatschappij- en mensvisie een rol spelen wordt hier duidelijk.

Nog moeilijker wordt het voor de voorlichter indien hij geconfronteerd wordt met niet-bewuste informatiebehoefte, die zich in de toekomst kan voordoen. Jeugdigen raken dikwijls in problemen omdat zij niet tijdig en juist voorgelicht zijn over onderwerpen die van belang zijn voor hun leven, bijvoorbeeld over anticonceptiemiddelen, rechten van minderjarigen, werkloosheidsuitkering, risico's bij druggebruik, huurwetgeving en dergelijke (Faché, 1989).

6.3 Doe-het-zelf informatiebronnen

Wie met jongeren werkt, ervaart hoe groot hun behoefte is aan dagdagelijkse levensinformatie, die hen in staat stelt tot zelfstandige menings- en besluitvorming in concrete probleemsituaties, met andere woorden tot het zelfstandig worden en zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen leven.

Behoefte aan informatie ontstaat vaak op het moment dat zich een keuze opdringt: hoe zal ik mijn vrije tijd doorbrengen, welke schoolkeuze, welke studie, welk beroep, wat te kopen ... Om keuzes te kunnen maken moeten jongeren op het juiste moment over relevante en betrouwbare informatie kunnen beschikken. Als de nood aan informatie het hoogst is, dan is relevante informatie het meest effectief. Daarenboven moet die informatie aansluiten bij hun belevingswereld.

Belangrijk is de vaststelling dat jeugdigen tijdens hun ontwikkeling naar volwassenheid vaak zelfstandig zaken willen uitzoeken en zelfstandig beslissingen willen nemen over hun eigen leven. Dit brengt met zich mee dat volwassenen, zoals ouders, zich distantieëren. Terwijl deze distantie belangrijk is voor het experimenteren met zelfstandigheid, verwijdt het jongeren ook van ondersteuning die hen zou kunnen helpen in hun ontwikkeling naar autonomie.

Willen we voorkomen dat jeugdigen hoofdzakelijk 'door schade en schande wijs worden', dan moeten we die beginnende zelfstandigheid ondersteunen met relevante informatie op een wijze die zij kunnen aanvaarden en in een taal en een vorm gesteld, die rekening houdt met hun zoeken naar zelfstandigheid. Vanuit die visie is het zinvol een onderscheid te maken tussen 'doe-het-zelf-informatievoorzieningen' en informatie door personen (Faché, 1989).

Doe-het-zelf-informatievoorzieningen of zelfhulpmateriaal vinden jongeren in folders, boekjes en brochures en op websites, die de jongere de mogelijkheid bieden zijn probleem in zijn eentje op te lossen dankzij informatie. Veel voorlichtingsmateriaal is echter niet altijd geschikt voor jeugdigen, omdat het een te grote vaardigheid veronderstelt in het opzoeken van wat voor de persoon relevante informatie is. Daarenboven kunnen jongeren niet altijd een verband leggen tussen hun probleem en de

beschikbare informatie, omdat die informatie bijvoorbeeld niet concreet genoeg is of omdat de jongere niet ziet wat relevant is voor de oplossing van zijn probleem.

Voorbeelden van doe-het-zelf-informatiebronnen

Goede voorbeelden van doe-het-zelf-informatiebronnen specifiek voor jongeren ontworpen, zijn de Infolders van Info-Jeugd, Infolders van Ambrassade en de jongerengidsen

6.3.1 Thematische informatiefolders

Preventie van problemen dankzij schriftelijke zelfhulpinformatie was bij het ontstaan van het eerste jongereninformatie- en -adviescentrum Info-Jeugd (Gent) een belangrijke activiteit. In een publiciteitsfolder over Info-Jeugd Gent, die in 1967 werd verspreid, werd de publicatie van het boekje 'Wegwijzers voor de Jeugd' aangekondigd met de volgende inhoud: *“Waar kan ik andere jongens en meisjes ontmoeten tijdens mijn vrije tijd? Mag ik mijn werkkontrakt opzeggen? Wie kan mij helpen bij studiemoeilijkheden? Kan ik op 18 jaar trouwen? Ik zou graag met mijn vrienden voor een weekend erop uit trekken, waar kunnen we goedkoop overnachten? Mag ik op 16-jarige leeftijd een moto kopen? Kan ik ook cultureel verlof krijgen? Op al deze vragen en nog veel meer, kunt ge een antwoord vinden in het boekje ‘Wegwijzers voor de jeugd’”*. Het boekje 'Wegwijzers voor de Jeugd' verscheen echter nooit, omdat voor een gids niet voldoende financiële middelen konden worden gevonden. De inhoud van het boekje werd echter wel in de vorm van thematische folders en in een tweemaandelijks jeugdtijdschrift “Info jeugd” vanaf 1967 gepubliceerd¹⁰). De bedoeling van deze folders en dit tijdschrift was informatie, die bruikbaar is in dagelijkse concrete levenssituaties van jeugdigen en in een voor jongeren begrijpelijke taal, ter beschikking te stellen. Vanaf 1969 werd deze voorlichtingsactiviteit overgenomen door het Nationaal Studie- en Servicecentrum voor Jongereninformatie- en -advieswerk, Info-Jeugd Nationaal. Dit centrum publiceerde de thematische ‘Infolders’ over opleidingsmogelijkheden, hulpverlening bij druggebruik, ontslag, werkloosheidsuitkeringen, rechten van minderjarigen, burgerdienst, legerdienst, voorbehoedmiddelen, alleen wonen op kamer, vakantiejobs, vakantiemogelijkheden enz. Deze ‘Infolders’ werden in een oplage van tienduizenden exemplaren ruim verspreid dankzij de steun van de bankensector (Gemeentekrediet en ASLK). De achterliggende visie was door tijdige informatieproblemen voorkomen.

Een van de problemen met folders is het bereiken van de doelgroep waarvoor de thematische folders zijn bedoeld. Op de volgende manieren heeft Info-Jeugd Nationaal in de jaren tachtig getracht relevante doelgroepen te bereiken. Samen met de verspreiding van de ‘Infolder’ werd wekelijks in een

¹⁰ Vanuit publicitair oogpunt was een verspreiding van een verscheidenheid aan folders en een maandelijks tijdschrift, waarop de naam van de sponser vermeld staat, interessanter.

radioprogramma over popmuziek door DJ Zakki de belangrijkste informatie uit telkens een andere Infolder bondig voorgesteld. Hierdoor werden jongeren attent gemaakt op het bestaan van bepaalde informatie die voor hen relevant kon zijn. Na de radio-uitzendingen konden de luisteraars via de telefoon met medewerkers van jongereninformatiecentra en -adviescentra aanvullende individuele informatie krijgen of de 'Infolders' aanvragen.

De Ambrassade zet op dit ogenblik de productie van folders specifiek voor jongeren verder onder de benaming 'jongerengidsfolders' (40 thema's) en kunnen digitaal doorbladerd of gedownload en afgeprint worden.

Het is voor jongeren ook interessant dat zij in jongerencentra en JIP's een rek met informatiefolders kunnen vinden, die aansluiten bij hun vragen en interesses. Jongeren kunnen die documentatie anoniem en vrijblijvend raadplegen en meenemen. Een folder kan soms gebruikt worden als opstap voor een gesprek met een hulpverlener of jongerenwerker. De Jongerengids-infozuil van Ambrassade is een opvallend blauw en herkenbaar middel waarin Jongerengids-folders in uitgestald zijn. In Vlaanderen staan er ondertussen al meer dan 400 infozuilen.

6.3.2 Jongerengidsen

Naast thematische folders zijn jongerengidsen een belangrijke zelfhulp-informatiebron voor jongeren. Zij zijn altijd beschikbaar voor alle mogelijke levensvragen. Zij vervullen de functie van een naslagwerk over 'alles wat jij moet weten' (Bongenaar, 1992). Pas in de jaren 80 startte men in verschillende Europese landen met de uitgave van jongereninformatiegidsen met dagdagelijkse levensinformatie. Het was de Europese Gemeenschap die door financiële steun de publicatie van de eerste jongerengids, 'Young Scott Survival Kit' (uitgegeven door The Scottish Community Educational Council) mogelijk maakte ⁽¹¹⁾. Dit project inspireerde verschillende landen, onder meer Nederland.

In 1987 kreeg in Nederland voor het eerst elke 16-jarige gratis een jeugdinformatiegids, '16 of zo... en alles-wat-jij-moet-weten' (12). Deze gids werd in een oplage van 250.000 exemplaren via het onderwijs onder jongeren van één jaarklasse verspreid (Meuwese, 1992). Deze gids werd met financiële steun van het Ministerie WVC, uitgegeven door de Stichting Jongeren Informatie Gids, later Stichting Jeugdinformatie. Die Stichting is in de jaren '90 opgegaan in het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, die deze informatietaak min of meer heeft overgenomen (tot eind 2006).

11 Andere gidsen die gesubsidieerd werden: Noord-Ierland (Young Ulster), Italië (Viaggio) en Denemarken (Ung ABZ).

12 Voordien had de Raad voor het Jeugdbeleid reeds het boekje "Je recht komt met de jaren" uitgegeven.

Volgens Houwer (1992), redactiesecretaris van de gids, leert de ervaring “*dat jongeren, ondanks veel aardige mensen in hun omgeving, wel eens behoefte hebben aan de anonimiteit van een boekje. Op nieuwe onderwerpen wil men zich eerst oriënteren. Er zijn bovendien onderwerpen waar ze (nog) niet over kunnen of willen praten. Het klassieke voorbeeld is seksualiteit. Maar ook onderwerpen als echtscheiding van ouders, verliefdheid, zelfmoord gedachten, verslaving, enzovoort vereisen vaak een persoonlijke bezinning en nadere informatie voordat ze, ook in letterlijke zin, bespreekbaar zijn*” (p. 168).

Deze Nederlandse jongereninformatiegids inspireerde later de Federatie Jongeren Informatie en Adviescentra in Vlaanderen bij de uitgave in 1993 van de eerste Vlaamse ‘Jongerengids voor 16+'. In 2006 werd die gids opgesplitst in drie gidsen en aangevuld met drie websites met informatie op maat van verschillende leeftijdsgroepen. De Kidsgids en www.kidsgids.be zijn gericht op kinderen, Life@1215 en www.life1215.be zijn bedoeld voor de Vlaamse tieners en de Jongerengids en www.jongereninformatie.be voor 16-plussers. De papieren informatiegidsen werden verspreid via Klasse voor Ouders, Yeti, Maks, de lokale jeugddiensten, JAC's, JIP's, en Centra voor Leerlingenbegeleiding (In Petto, 2006). Naast de jongerengidsen ontstonden er ook websites specifiek voor jongeren

De Ambrassade publiceerde een papieren Jongerengids voor 11- en 12-jarigen, die tweejaarlijks verspreid wordt en folders voor 12-plussers. Verder verzorgt De Ambrassade een website (Jongerengids.be) voor 11- tot 22-jarigen. Jongerengids is een project van De Ambrassade, in opdracht van de Vlaamse Overheid. De gids en website kwamen tot stand in samenwerking met 14 expert-organisaties en heel wat kinderen en jongeren.

Als je geen antwoord vindt op de website kan je persoonlijk info en advies vragen. Dit kan via een onlineformulier. Het formulier wordt daarna door De Ambrassade doorgestuurd naar een medewerker van een Jongeren Advies Centrum (JAC) in de buurt waar de jongere woont. Een jongere kan ook chatten met een JAC-medewerker of een één van de hulplijnen raadplegen.

6.3.3 Jongerengidsen en –websites zijn zeer waardevolle informatiebronnen voor jongeren omdat zij serendipiteit faciliteren

In het dagelijks leven wordt onder vrienden en familieleden over van alles en nog wat gepraat. Toevallig horen we dan soms over een onderwerp praten dat onze interesse wekt of verkrijgen we nieuwe informatie waar we niet bewust naar op zoek waren, maar die wel voor ons nuttig is. Zo vinden we soms per toeval waardevolle informatie. De toevallige ontmoeting van in dit geval interessante informatie komt vaker voor dan we denken. Op internet zijn we op zoek naar iets en vinden we toevallig iets anders dat nuttig is (Pijpers, 2006). Serendipiteit is in dat verband een relevant begrip. Serendipiteit is een leenvertaling van het Engelse woord “serendipity” en betekent “een

toevallige en onbedoelde vondst van iets nuttigs, terwijl de zoeker er niet naar zocht of naar iets anders zocht” (<http://nl.wiktionary>).

Bij het bladeren in een jongerengids of raadplegen van een jongerenwebsite krijgen jongeren wel eens een onderwerp en informatie binnen hun gezichtsveld, waar ze niet bewust naar op zoek waren, maar wel relevant en interessant voor hen is.

Jongereninformatiegidsen en –websites hebben het voordeel dat ze serendipiteit kunnen faciliteren, wat minder voorkomt bij een folder over één bepaald onderwerp. Jongeren die in een jongerengids of –website naar informatie over een bepaald onderwerp zoeken, krijgen wel eens ook andere onderwerpen en informatie binnen hun gezichtsveld, die hun nieuwsgierigheid prikkelen. Die informatie, waar ze niet naar op zoek waren, kan tijdens de lectuur ervan als nuttig en relevant ervaren worden. Niet altijd lezen ze volledig de toevallige vondst, maar als ze later met dat probleem geconfronteerd worden, herinneren zij zich soms dat in de jongerengids of -site daarover iets stond.

Jeugdigen raken dikwijls in problemen omdat zij niet tijdig en juist voorgelicht zijn over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Een jongerengids of –website kan serendipiteit registreren door links of verwijzingen naar probleemsituaties, die zich in de toekomst kunnen voordoen, maar waarvan zij zich nog niet bewust zijn. Onderzoek over serendipiteit bij jongereninformatie zou ontwerpers kunnen helpen jongerengidsen of –websites in dit opzicht effectiever te maken.

7 Overvloed van informatie. Wat is betrouwbare informatie?

Vanaf 2000 werd het internet bereikbaar voor een steeds groter wordende groep jongeren. De huidige jonge generatie gaat als ze behoefte heeft aan informatie vlug op zoek in Google. Het internet heeft het voordeel dat de gebruiker zelf kan beslissen wanneer en waarvoor hij het internet gebruikt. Maar dan? Vind dan maar het relevante antwoord of betrouwbare en eenduidige informatie.

7.1 Kritische informatievaardigheden

Jongeren blijken niet altijd over de kritische informatievaardigheden te beschikken, die hen in staat stellen om de betrouwbaarheid van de informatiebronnen in te schatten (Wells & Dudash, 2007; Selwyn, 2007; Ivanovskis. & Rupkus, 2014; Di Antonio, 2011). Sinds de samenleving is geëvolueerd naar een digitale informatiemaatschappij, hebben jeugdinformatieverleners er een nieuwe, aanvullende rol bij gekregen. Een functie die steeds belangrijker wordt, namelijk het **bevorderen van kritische en digitale geletterdheid**. Die geletterdheid is zeer belangrijk geworden omdat het internet iedereen de mogelijkheid verschaft over om het even welk onderwerp informatie te verspreiden. Hoe die digitale

geletterdheid kan worden bevorderd en ontwikkeld bij jongeren, is een uitdaging voor zowel de formele als informele educatieve organisaties en jeugdinformatieverleners. Bovendien moeten volgens Selwyn (2007) organisaties, zoals publieke omroepen, internet service providers en andere jongeren media providers aangemoedigd worden om bij jongeren de kritische omgang met digitale media te stimuleren via hun content en interacties met jongeren.

7.2 Label voor betrouwbare informatie

In verschillende landen hebben organisaties meestal in opdracht van de overheid initiatieven genomen om betrouwbare en voor jongere relevante informatie te produceren in samenwerking met gespecialiseerde organisaties en te verspreiden via internet.

Nederland

Sinds 1 april 2014 stelt de Stichting Opvoeden.nl gratis betrouwbare en toegankelijke jongereninformatie beschikbaar voor jongeren van 12 tot 18 jaar op de website Infovoorjou.nl. De Stichting Opvoeden.nl startte in 2013 met de ontwikkeling van één landelijke website als centrale vindplaats van betrouwbare informatie voor jongeren. In de teksten lezen jongeren uitleg en tips over allerlei onderwerpen zoals over gezond eten, bewegen, pesten, ruzie met je ouders, privacy op internet, veilig vrijen en stoppen met roken. Het gaat daarbij om algemene basisinformatie over onderwerpen waar de meeste jongeren vragen over hebben. Voor specifieke informatie verwijst de website Infovoorjou.nl door naar betrouwbare websites van bijvoorbeeld Sense.info, Pestweb.nl, Nibud, Scholieren en Villa Pinedo.

Alle beschikbare informatie via de website is gevalideerd. Dat wil zeggen betrouwbaar en toegankelijk. Landelijke kennis- en thema-instituten toetsen nieuwe en bestaande informatie aan landelijke richtlijnen en protocollen en aan de laatste wetenschappelijke inzichten. De informatie wordt ook goedgekeurd door jongeren. Deze worden nauw bij het redactieproces betrokken en zeggen wat ze ervan vinden. Op basis daarvan wordt de informatie verbeterd zodat de informatie goed aansluit op hun behoefte en belevingswereld. Minstens zo belangrijk als de betrouwbaarheid, is de toegankelijkheid van de informatie. Daarmee bedoelt de Stichting dat jongeren de informatie nuttig vinden, het goed kunnen lezen en begrijpen en bovendien aantrekkelijk vinden. Daar zorgt een tekstteam voor. Bovendien wordt de informatie aangevuld met beeldmateriaal dat inhoudelijk ook echt iets toevoegt voor jongeren. De gevalideerde teksten krijgen het groene keurmerk zodat duidelijk is dat het betrouwbare informatie is. De criteria voor het groene keurmerk kunnen gedownload worden via de website van de Stichting Opvoeden.nl.

Vlaanderen

Naast de gedrukte jongerengidsen onderhoudt De Ambrassade ook een website (Jongerengids.be). De Ambrassade wil van deze kanaal het startpunt maken van waaruit alle kinderen

en jongeren een antwoord kunnen zoeken op hun vragen. De jongerengids en de website geven basisinformatie en verwijzen door naar meer gespecialiseerde organisaties of informatiebronnen. Zo fungeren deze kanalen als informatieportalen.

Sommige producten en organisaties op de website zijn gelabeld met de uil Trusty. Trusty is een kwaliteitsindicatie voor digitale en fysieke informatieproducten op maat van kinderen en jongeren. Organisaties met het label engageren zich om informatieproducten te creëren die aan een aantal kwaliteitscriteria voldoen.

8 De waarde van een face-to-face gesprek

Hoewel een 'doe-het- zelfinformatiebron' het meest aansluit bij de behoefte aan zelfstandigheid van jeugdigen, is het niet altijd de meest adequate voorlichtingsvorm en is (aanvullende) informatie of advies door bemiddeling van personen in een face-to-face gesprek, via internet of telefoon noodzakelijk. Een voordeel van deze persoonlijke benadering is soms ook, dat de informatieverlener tijdens het informatiegesprek ook inzicht krijgt in de informatiebehoeften en situatie van de jeugdige en zijn informatie aan de situatie van de jeugdige kan aanpassen (Faché, 1990, 1989).

Een jongere weet ook niet altijd zijn informatievragen concreet te formuleren. Soms wordt pas in een gesprek duidelijk welke informatiebehoeften aanleiding zijn tot zijn informatie zoeken. Een face to face gesprek biedt soms ook de mogelijkheid jongeren te helpen bij het verwerven van kritische en digitale geletterdheid. Dit is de educatieve dimensie van jongereninformatie- en advieswerk.

9 Hoe voorkomen dat we dweilen met de kraan open ?

In de hulpverlening aan jongeren moeten we er ons steeds van bewust zijn, dat jongeren dikwijls problemen van emotionele en psychosociale aard ondervinden, als gevolg van de psychische ontwikkelingsfase waarin zij zich bevinden en het feit dat zij in die periode van beginnende zelfstandigheid vaak zelf beslissingen wensen te nemen in situaties die van betekenis kunnen zijn voor hun gehele leven (Nelis & van Sark, 2009; Vossler, 2004; Kohnstamm, 2009). In die probleemsituaties kan individuele informatie of advies zeer effectief zijn.

Maar hulpverleners moeten ook aandacht hebben voor de oorzaken van jongerenproblemen, die niet steeds bij het individu gesitueerd zijn, doch soms in de maatschappelijke positie van de jeugdige hulpvrager of in zijn of haar werk-, school-, woon- of vrijetijdssituatie. Werkloosheid van een jongere kan bijvoorbeeld te maken hebben met zijn scholingsniveau, voortijdig school verlaten,

werkervaring of instelling tegenover werk, maar kan ook een gevolg zijn van specifieke maatschappelijke omstandigheden, zoals de hoge jeugdwerkloosheidsgraad in de woonplaats.

Het was de alternatieve jongerenhulpverlening die in de jaren zestig en zeventig haar kritiek op de traditionele hulpverlening vooral richtte op haar werkwijze, waarbij de oorzaken van problemen te veel werden gezocht bij de cliënt zelf (individualisering van de problematiek bij diagnose, de Turck, 1978, p.80) en hulpverlening te veel neerkwam op symptoombestrijding en cliënten aanpassen aan samenlevingseisen.

Jeugdwerkers moeten bij problemen die zich bij meerdere jongeren voordoen, zich afvragen of die problemen verwijzen naar een specifieke maatschappelijke omstandigheid of misstand. Als men probleem veroorzakende factoren in de maatschappij, op het spoor komt, dan is signalering bij verantwoordelijke instanties of overheden noodzakelijk, om zo te komen tot structurele veranderingen. Volgens Vlaeminck et al.(2002) is de signaalfunctie van het welzijnswerk via onderzoek, rapportering, signalering, beleidsgericht en beleidsvoorbereidend werk *een ethische plicht* wanneer de hulpverlener geconfronteerd wordt met problemen die betekenisvolle structurele componenten bevatten en die door de hulpverlening mogelijk mee in stand gehouden worden. Zo voorkomen we dat we dweilen met de kraan open.

Bovendien vindt Sluiter (2010) dat de signaleringsfunctie “*zich niet beperkt tot louter signaleren, ofschoon dat al heel belangrijk kan zijn, maar wil waar mogelijk ook bijdragen aan verandering van situaties die negatief inwerken op de ‘realisatie van een menswaardig bestaan’.* Het beïnvloeden en veranderen van deze situaties maken niet per definitie onderdeel uit van de signaleringsfunctie van een sociaalagogische organisatie. Maar wij rekenen het wel tot de taak van de signaleringsfunctie om hiertoe een aanzet te geven. Als vervolg op een signalering kunnen bijvoorbeeld (mede) op initiatief van de sociaalagogische werker of sociaalagogische organisatie andere (belangen)organisaties en instituties benaderd worden om de beoogde verandering tot stand te brengen”(p. 98).

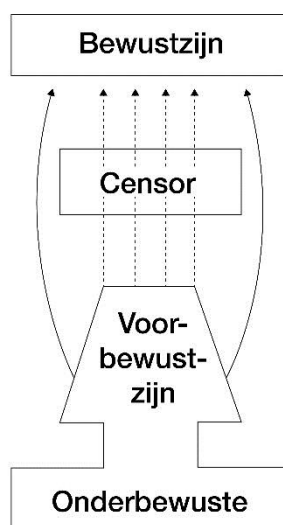
Signaleren is een activiteit van jeugdwerkers en –hulpverleners die niet direct gericht is op de jongere, maar op het beïnvloeden van de sociale omgeving in ruimere zin. Bij signalering gaat het om “activiteiten die tot doel hebben belemmerende factoren in de sociale omgeving van doelgroepen op te sporen en relevante groepen in de samenleving zodanig te beïnvloeden dat zij maatregelen nemen om die belemmerende factoren op te heffen.

10 Innovatie blijft noodzakelijk

Het jongereninformatie en- advieswerk ontstond als een maatschappelijke innovatie, die kritiek had op de traditionele hulpverlening, omdat die niet aansloot bij de problemen van jongeren. Maar deze *kritiek werd geuit op een creatieve wijze* door het ontwikkelen van een fundamenteel alternatief hulpverleningsmodel. Deze sociale innovatie deed zich voor buiten gevestigde hulpverleningsorganisaties. Sociale innovaties blijken volgens mijn onderzoek mogelijk door het ontbreken van interne 'censors' in denkprocessen en 'censors' in die organisaties. Deze censors mensen weerhouden binnen bestaande organisaties te innoveren (Faché, 1987). Innovaties stellen immers bestaande handelswijzen impliciet in vraag.

Analyseren we eerst de invloed van 'censors' in denkprocessen. Bij het menselijk denken kan men een onderscheid make tussen convergente en divergente denkprocessen: convergente denkprocessen worden gedomineerd door de zogenaamde censor. Deze censor is een door opvoeding, ervaring en omgevingsinvloeden gevormde 'zeef' tussen bewustzijn en voorbewustzijn. Bij kinderen is die censor nog niet zo sterk uitgebouwd als bij volwassenen. Hierdoor hebben ze een grotere mogelijkheid tot ongecensureerd denken. Hoe ouder men is en hoe meer ervaring men heeft op een bepaald gebied, hoe meer die censor ons denken beïnvloedt. Typische uitdrukkingen waaraan men convergente denkprocessen kan herkennen zijn onder meer uitspraken zoals "de praktijk heeft aangetoond dat dit niet kan", 'mijn vijfjarige ervaring leert dat dit niet te realiseren is', 'dat hebben we vroeger ook al eens geprobeerd en het is toen ook mislukt'. In figuur 1 wordt dit convergente denkproces weergegeven door een onderbroken lijn.

Voor het genereren van innovatieve ideeën is convergent denken niet geschikt. Het typische van innovatieve ideeën is immers de originele kijk, de kwalitatieve omslag ten opzichte van het bestaande en out-of-the-box denken. Hiervoor is een denkproces noodzakelijk waarin de censor 'uitgeschakeld' is en het denken niet door ervaringskennis en dergelijke wordt ingeperkt. Dit

denkproces noemen we divergent. Dit divergente denkproces verloopt om de censor heen en is in figuur 1 door een ononderbroken traject weergegeven.

Voor innoveren hebben we zowel divergente als convergente denkprocessen nodig. Divergentie voor het genereren van innovatieve-ideeën en convergentie om de diverse alternatieven te evalueren en te operationaliseren. Het convergente en divergente denken zijn dus als complementair (Kolb, 1979).

Uit onze ervaring blijkt dat in bepaalde werksituaties divergent denken wordt afgeremd (vooral in gevestigde instituties) en in andere situaties meestal wordt gewaardeerd (bij voorbeeld in de alternatieve jeugdhulpverlening in de beginperiode (zie Faché, 2012).

Naast deze geïnternaliseerde censor, treffen we ook nog externe censors aan. Dit zijn personen of regelingen die divergent denken niet toelaten. Tot de externe censors behoren soms de raden van beheer van organisaties. Zij verdedigden soms, dat de oorspronkelijke doelstellingen, doelgroepen en werkwijzen moeten worden behouden (Faché, 1985).

Ook wetten en subsidieregels zijn externe censors die sociale innovatie kunnen verhinderen “Um aber innovative Lösungen zu finden, müssen auch Innovationsfreiräume bestehen. Diese werden teilweise durch normative Maßgaben, also durch Gesetze und Verordnungen eingeschränkt.” (Kloß en Bieber, 2008).

Sociale innovaties blijven noodzakelijk om volgende redenen.

Technologische innovaties, zoals bijvoorbeeld internet, bieden *nieuwe mogelijkheden*. Bijvoorbeeld de integratie van internet in het jongereninformatiewerk maakt innovatieve jongerenwebsites mogelijk. Zij bieden de jongere de mogelijkheid zijn probleem in zijn eentje op te lossen dankzij webinformatie. Maar innovaties vragen steeds -hoe paradoxaal ook - kritische aandacht voor ongewenste neveneffecten en maken sociale innovaties ter opheffing of vermindering van die negatieve neveneffecten noodzakelijk. De ontwikkeling van de digitale informatiemaatschappij brengt nieuwe problemen met zich, zoals het overaanbod van informatie, die niet altijd betrouwbaar is. Deze situatie brengt op zijn beurt de noodzaak met zich, dat informatiewerkers er een taak bij krijgen, zoals we hierboven reeds vermelden, nl. bevorderen van kritische informatievaardigheden bij jongeren, de productie van betrouwbare en relevante informatie voor jongeren en toekennen van een label aan betrouwbare informatie.

Een andere reden zijn maatschappelijke ontwikkelingen, die ons confronteren met nieuwe maatschappelijke behoeften en problemen, die dikwijls nog niet adequaat worden aangepakt. Denk bij voorbeeld aan een van de meest opvallende maatschappelijke veranderingen van de laatste jaren. Met name de verkleuring van de samenleving, in het bijzonder in grote steden. België wordt steeds meer

een multiculturele en multiraciale samenleving. Een groeiend deel van de jeugd heeft een andere culturele achtergrond dan de Belgische. De informatiepraktijken van deze jongeren verschillen van die van Vlaamse middenklasse jongeren en vergen een andere informatie en adviesmethodiek (Soenen, 2016). In de UK heeft men reeds veel ervaring hiermee, die ons kan inspireren hoe dit effectiever aan te pakken.

Tenslotte zijn er nieuwe wetenschappelijke inzichten in de hulpverlening. Zo speelde de crisisinterventie theorie een belangrijke rol in de ontwikkeling van de methodologie van de innovatieve jongereninformatie- en adviescentra tijdens de ontstaansperiode (Faché, 2016).

Wij hopen dat werkers in de jongereninformatie en –adviessector gebruik blijven maken van hun “discretionaire ruimte” (de ruimte die er is om in de praktijk meer te doen dan wat kan binnen de grenzen van de voorgeschreven opdracht of huidige visie over hulpverlening). Het is tevens belangrijk dat jeugdwerkers proberen hun “discretionaire ruimte” “ruim” te houden door permanent jeugdinformatie- en advieswerk in vraag te stellen (cfr. Van de Walle, 2011). Jeugdwerkers moeten hierbij innovatiebereid zijn en vernieuwingsdrang cultiveren (Faché, & De Beukelaer 1986, p. 270)

Slot

Ik heb bij de beschrijving van de geschiedenis van het jongereninformatie en –advieswerk mij beperkt tot die aspecten uit het verleden, die ingrijpen in het heden of die helpen de actuele visie en situatie beter te begrijpen.

Verder heb ik aangegeven waar deze jeugdwerksector innovatief bezig is en kan zijn.

Literatuurbronnen

Abbas, J & Agosto, E. (2013). Everyday life information behavior of young people. In J. Beheshti, & A. Large (Eds.), *The Information Behavior of a New Generation Children and teens in the 21st century* (pp. 65-91). Lanham, MD: Scarecrow Press.

Agosto, D.E., & Hughes-Hassell, S. (2005). People, places and questions: an investigation of the everyday life information-seeking behaviours of urban young adults. *Library & Information Science Research*, 27, 141-163.

Agosto, D.E., & Hughes-Hassell, S. (2006). Toward a model of the everyday life information needs of urban teenagers, part 2: Empirical model. *Journal of the American Society for Information Science*, 57, pp. 1418–1426.

Bongenaar, A. M. (1992). Voorlichting in het jeugdwerk. In J.Katus., H. Van Ewijk & I. Van der Zande (Eds.). Jeugdvoorlichting, jeugdinformatie: een verkenning (p.157-1164). Muiderberg: Dick Coutinho.

Labens, J. (Ed.). (1980). 10 jaar Amok . Antwerpen: Amok.

De Bosschere, D., Ponsoers, P., Rosseeuw, I. & Walgrave, L. (1981). Project alternatief in Vlaanderen. Leuven: Katholieke Universiteit.

de Lange, D. (2006). Van folder via internet naar jongereninformatiewerk nieuwe stijl. Nederlands tijdschrift voor jeugdzorg, 10 (2), 89-93.

de Lange, D., & Rutjes, L. (1994). Handboek Jongereninformatie. Amsterdam/Meppel: Boom.

de Turck, B. (1978). Politiserende hulpverlening. Nijmegen: Link.

Degryse, B., De Pauw, R., Lauwers, L., Redant, B., Vanhaeren, K. & Willox, T. (2007). Open huis houden. Welkom in de jeugdhuismethodiek!'. Antwerpen: Formaat Jeugdhuiswerk Vlaanderen..

[Di Antonio, E. \(2011\). How young people look for information online: A survey of views in six European countries. Youth Net.](#)

Faché, W. (1969). Het jeugdhuis. In 50th Anniversary Y.W.C.A. (pp. 55-58, 75). Antwerpen Y.W.C.A.. Ook opgenomen in : Faché (Ed.) (1981). Ontwikkelingen en Stromingen in het Jeugdhuiswerk (pp.85-88). Antwerpen: Vlaamse Federatie van Jeugthuizen.

Faché, W. (1973). Informatie- en adviescentra voor jongeren in Duitsland, Nederland en België, verslag van een studiereis. Jeugd en Samenleving, 3(3), 205-216.

Faché, W. (1982). Het jongereninformatie- en -advieswerk in Nederlandstalig België. Jeugd en Samenleving, 12(2), 67-85.

Faché, W. (1987). The aims, the methods and organization of youth information and counselling centres in Europe. Strasbourg: Council of Europe, CAHJE.

Faché, W. (1987). Sociale innovatie. Tijdschrift voor agologie, 16(4), 197-208.

Faché, W. (1989). Jeugdinformatie. Jeugd en Samenleving, 19(2/3), 152-159

Faché, W. (1990). Innovative approaches to youth information and counseling. In K. Hurrelmann & F. Lösel (Eds.). Health Hazards in Adolescence (pp. 503-525).Berlin: Walter de Gruyter.

Faché, W. (2012). Innovaties tijdens de beginperiode van de jeugdinformatie-en adviescentra. In Gids sociaal-cultureel en educatief werk. Afl. 65, p. 215-258..

Faché, W. (2014). Identifying the need for youth information and counselling services. In M. Ivanovskis & E. Rupkus (Eds.), Compendium on national youth information and counselling

structures (pp. 81–88). Luxembourg: Luxembourg: European Youth Information and Counselling Agency.

Faché, W. (2016a). Van folders via jongerengidsen naar een jongerenwebsite. In W. Faché (Ed.), Jongereninformatie- en advieswerk (p. 251-266). Antwerpen: Garant.

Faché, W. (2016b). Wanneer en hoe doorverwijzen? In W. Faché (Ed.), Jongereninformatie- en advieswerk (p. 189-198). Antwerpen: Garant.

Faché, W. (2016c). Ontstaan en evolutie van de jongereninformatie- en adviescentra . In W. Faché (Ed.), Jongereninformatie- en advieswerk (p. 21-40). Antwerpen: Garant.

Houwer, J. (1992). Informatie(centra) voor jongeren. In Katus, J., Van Ewijk, H., & Van der Zande, I. (Eds.). Jeugdvoorlichting, jeugdinformatie: een verkenning (p.165-173). Muiderberg: Dick Coutinho.

Ivanovskis, M.& Rupkus, E. (2014). The definition and purpose of youth information and counselling, its forms and functions. In M. Ivanovskis & E. Rupkus (Eds.), Compendium on national youth information and counselling structures (pp. 9-10). Luxembourg: European Youth Information and Counselling Agency.

Kloß, C (2008).Die soziale Innovation . Ein Versuch kategorialer Grundlagenarbeit mittels idealtypischer Begriffskonstruktion am Beispiel des demografischen Wandels. Heidelberg:

Kohnstamm, R. (2009). Kleine ontwikkelingspsychologie deel III. De adolescentie. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Kolb, D.A., Rubin, I.M. & Mc.Intyre, J.M. (1979). Organizational psychology. Engtewood:Cliffs.

Lee, S. & Kenrick, K. (2010). A proven early intervention model: the evidence for the effectiveness of Youth Information Advice Counselling and Support Services. London: Youth Access.

Mac Gillavry, D. H. D. (1970). Maatschappijkritische functie van een jongerenadviescentrum. In Rapport colloquium 'Informatiecentra voor Jongeren' te Brussel. Gent: Nationaal Informatiecentrum voor Jongeren.

Metz, J. & Sonneveld, J. (2012). 'De Inloop als ingang'. Onderzoeksrapport over de werking en resultaten van De Inloop als werkwijze binnen het grootstedelijk jongerenwerk. Amsterdam: Youth Spot/ Hogeschool van Amsterdam.

Metz, J. & Sonneveld, J. (2013). Het mooie is dat je er niet alleen voor staat. Individuele begeleiding van jongeren. Amsterdam: SWP.

Metz, J. (2016). Informatie en advies in het Nederlandse jongerenwerk. In W. Faché (Ed.), Jongereninformatie- en advieswerk (p. 87-108). Antwerpen: Garant

- Meuwese, S.(1992). Op weg naar een jeugdinformatiebeleid. In Katus, J., Van Ewijk, H., & Van der Zande, I. (red.). Jeugdvoorlichting, jeugdinformatie: een verkenning (p59-67). Muiderberg: Dick Coutinho
- Nelis, H. & van Sark, Y. (2009). Puber brein binnenstebuiten. Utrecht: Kosmos.
- Pijpers, G. (2006). Informatie over informatie. www.guuspijpers.com/documenten/Pijpers%20-%20Informatie%20over%20.
- Samoy, E. (1978). De jongereninformatie en adviescentra. Onderzoek in het kader van het Nationaal Onderzoeksprogramma in de sociale wetenschappen. Leuven: Katholieke Universiteit.
- Selwyn, N.(2007). Young people and their information needs in the context of the information society. Colloquium Council of Europe/ERYICA “The future of youth information in Europe” Budapest, 26-27 November 2007.bron
- Shenton, A.K., & Dixon, P. (2004). Issues arising from youngsters information-seeking behavior’ Library & Information Science Research, 26. 177–200
- Sluiter, S. (2010). Signalering in het sociaalagogisch werk: Met het oog op de samenleving. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Soenen, R. (2016). Informatiepraktijken van stadsjongeren uit sociale en etnisch-culturele minderheden. In W. Faché (Ed.), Jongereninformatie- en advieswerk (p. 199-218). Antwerpen: Garant
- Sprinkhuizen, A.(2012). Jongeren Advies Centrum (JAC).Bloei en inkapseling van de Alternatieve Hulpverlening. Canon jeugdzorg
- Street, C. (2014). *Children and young people’s views of counseling*. London: Youth Access.
- Van de Walle, T. (2011). Jeugdwerk en sociale uitsluiting: de toegankelijkheidsdiscussie voorbij?. Gent: Academia Press.
- van der Linden, F. J., van Rooijen, E., & Guit, H. (1993). Aanbod van jeugdinformatie nader bekeken. Een kwalitatief onderzoek naar het functioneren van intermediaire kaders. Leiden: Rijksuniversiteit Leiden. Sectie Jongerenstudies en Jeugdbeleid.
- Van Oostrom-Van der Meijden, S., & J.W. Metz (2011). Een brug tussen jeugdzorg en maatschappelijke opvang. Jeugdbeleid, 5(1), 9–12.
- Veenbaas, R., Noorda, J., & Ambaum, H. (2011). Handboek modern jongerenwerk. Visie, methodiek en voorwaarden. Amsterdam: VU Uitgeverij.
- Vlaeminck, H., Malfliet, W., Saelens, S. (2002). Social casework in de 21e eeuw. Een praktisch handboek voor kwaliteitsvol hulpverleners van maatschappelijk werkers. Mechelen: Kluwer

Vossler, A. (2004). Wandel hoch drei – Beratung für Jugendliche in einer verunsichernden Gesellschaft. *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie*, 53, 547-559.

Wells, S. & Dudash, E. (2007). 'Wha'd'ya know? Examining young voters' political Information and Efficacy in the 2004 Election. *American Behavioral Scientist*, 50, 9, 1280-1289.